

EKONOMIJA

Kretanje nekoliko makroekonomskih indikatora u posljednjih mjeseci bi moglo imati negativne efekte na ekonomski rast i siromaštvo u BiH. Potrošačke cijene su u aprilu 2008. bile 7,5% veće nego prije godinu dana, uglavnom kao posljedica rasta cijena hrane i energije.

Drugo, u martu su prosječne plate bile 16% veće nego prošle godine, a to je povećanje u velikoj mjeri rezultat porasta plata u javnom sektoru. Rast plata u javnom sektoru u Republici Srpskoj je bio uzrokovan udvostručenjem plata u zdravstvenom sektoru, i povećanjem od 70% u platama u sektoru obrazovanja. U Federaciji su plate u javnom sektoru takođe rasle brže od prosjeka – čime ne samo da se povećao pritisak na budžete, već se slabila realna konkurentnost privrede.

Konačno, trgovinski debalans se i dalje povećava, obzirom da je uvoz rastao mnogo brže od izvoza u periodu januar – april (za 12 procenata na godišnjoj osnovi). Zbog toga će se deficit tekućeg računa vjerovatno dalje povećavati u 2008. Ipak, još uvijek nema naznaka usporavanja privrede.

BOSNU I HERCEGOVINU NE MOŽE ZAOKLIČITI GLOBALNI RAST CIJENA HRANE I ENERGIJE

Na globalnom planu, cijene hrane su se udvostručile tokom posljednje tri godine. Prošle godine je cijena pšenice porasla za 120% a cijena hljeba se udvostručila. Tokom proteklih 12 mjeseci, u zemljama centralne i istočne Evrope cijene hrane i energije su prosječno porasle za 12%, odnosno 8%. Iako u manjoj mjeri nego u ostalim dijelovima svijeta, i u ovoj regiji je došlo do povećanja siromaštva.

Povećanje cijena goriva je (kako direktno, tako i indirektno) osnovni faktor povećanja cijena hrane. Veće cijene nafte su značajno povećale troškove poljoprivredne proizvodnje, kao i troškove transporta proizvoda na tržište. Štaviše, neke vlade su uvele subvencije za proizvodnju bio-goriva, a poljoprivrednici su počeli uzgajati kulture za proizvodnju bio-goriva umjesto za proizvodnju hrane. Konačno, kao rezultat ekonomskog rasta u Kini i Indiji, potražnja za hranom raste. Zbog toga se zalihe hrane smanjuju, a cijene i dalje rastu i taj bi proces mogao potrajati nekoliko godina.

U BiH su potrošačke cijene u aprilu bile prosječno 7,5% veće nego prije godinu dana. Cijene hrane su, međutim, veće za 12%, a stanovanja, energije i goriva za 7%. Iako značajno, povećanje cijena u BiH je do sada bilo umjereno u poređenju s regijom. Ipak, rast cijena bi mogao imati značajan uticaj na siromaštvo i ekonomiju. Sveukupni efekti rasta cijena hrane i rasta ostalih cijena na siromaštvo u BiH nisu još uvijek jasni. Od 2004. nije bilo novih podataka o profilu siromaštva. U to vrijeme 19,5% stanovništva BiH je živjelo ispod linije siromaštva, većina njih u ruralnim područjima. Veće cijene hrane su gotovo sigurno negativno utjecale na stope siromaštva u urbanim područjima. Ipak, njihov efekat na siromaštvo u ruralnim područjima nije poznat, obzirom da mnoga ruralna domaćinstva proizvode hranu za vlastitu potrošnju, a neka od njih dio i prodaju. Stoga, jačanjem podrške poljoprivrednoj proizvodnji, veće cijene hrane bi mogle smanjiti siromaštvo u ruralnim područjima uz postojeće poljoprivredne aktivnosti i potencijal.

Rast cijena hrane i energije zahtijeva strateške, fokusirane i rentabilne mjere politike da se spriječi povećanje siromaštva i opasnost pretvori u priliku za rast. Socijalna pomoć treba ciljano usmjeravati da bi se osiguralo da se ona pruža onima kojima je zaista potrebna, što zahtijeva dobro razumijevanje profila siromaštva i uvođenje imovinskog cenzusa za potencijalne korisnike. Veće cijene hrane potiču povećanje domaće poljoprivredne proizvodnje. Vlasti mogu podržati rast poljoprivredne proizvodnje i djelatnosti poduzimanjem mjera za poboljšanje likvidnosti tržišta zemljišta, ulaganjem u otklanjanje infrastrukturnih uskih grla za produktivnost u sektoru, kao i povećanjem rentabilnosti svoje finansijske pomoći poljoprivrednicima (npr. fokusiranjem na strateške sektore, te preusmjeravanjem pomoći sa subvencioniranja cijena na kapitalne investicije).

	Godišnja		Kvartalna				Mjesečna					
	2006	2007	2007		2008		2007		2008			
			K2	K3	K4	K1	XI	XII	I	II	III	
Industrijska proizvodnja												
FBH (% promjena g-g)	7,5	9,1	12,9	9,2	2,9	-1,3	1,2	-1,6	7,8	13,7	-5,7	
RS (% promjena g-g)	19,1	1,4	2,8	-8,5	-5,7	9,0	10,1	2	4,8	6,3	6	
Mjesečne bruto plate												
FBH (% promjena g-g)	8,2	9,7	9,8	9,6	11,0	12,2	12,3	10,2	12,0	11,8	13,0	
RS (% promjena g-g)	12,0	10,3	10,3	8,2	11,0	22,3	11,1	12,3	8,6	29,2	28,4	
Troškovi života / CPI*												
FBH (% promjena g-g)	6,0	1,5	0,4	0,7	3,8	6,8	3,7	4,9	6,3	6,6	7,4	
RS (% promjena g-g)	9,4	1,8	-0,3	1,5	5,9	6,1	6,0	7,4	5,8	5,8	6,7	
Saldo tekućeg računa PB (mil. €)	-816	-1.401	-386	-342,6	-484,7	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Trgovinski bilans (mil. €)	-3.134	-4.072	-1.053	-1.074	-1.172	-1.077	-381	-385	-263	-388	-426	
Izvoz roba (mil. €)	2.640	3.035	766	791	780	801	270	237	248	279	274	
% promjena g-g	36,5	15,0	11,9	12,5	11,3	14,8	11,3	13,8	12,1	27,4	6,4	
Uvoz roba (mil. €)	5.823	7.106	1.820	1.865	1.947	1.878	651	622	512	667	699	
% promjena g-g	1,9	22,0	20,3	16,6	16,9	27,4	16,7	11,9	28,1	38,4	18,0	
Devizne rezerve (mil. €)	2.787	3.425	3.016	3.311	3.425	3.376	3.279	3.425	3.393	3.360	3.376	
Novčana masa (M2) (mil. €)	5.151	6.263	5.724	5.979	6.263	6.341	6.098	6.263	6.251	6.279	6.341	
% promjena g-g	24,8	21,6	27,2	22,8	21,6	18,1	22,0	21,6	20,4	18,4	18,1	
Krediti nevladinom sektoru (mil. €)	4.724	6.052	5.370	5.687	6.052	6.450	5.928	6.052	6.112	6.279	6.450	
% promjena iz godine u godinu	23,3	28,1	26,6	29,4	28,1	28,7	29,3	28,1	28,1	28,9	28,7	

Izvori: Agencija za statistiku BiH, Zavodi za statistiku FBiH i RS, Centralna banka i procjene Svjetske banke./ * Od 1/2008 oba entiteta izvještavaju CPI

AKTIVNI PROJEKTI SVJETSKJE BANKE U BOSNI I HERCEGOVINI

Projekat	Status	Ukupno namijenjena sredstva (US\$ miliona)	Na raspolaganju za isplatu (US\$ miliona)
Razvoj zajednica	efektivan	20,00	4,64
Podrška zapošljavanju	efektivan	12,00	2,23
Restrukturiranje obrazovanja	efektivan	10,00	9,62
Jačanje zdravstvenog sektora	efektivan	17,00	11,23
ECSEE APL 3 (Struja IV)	efektivan	36,00	38,55
Upravljanje čvrstim otpadom	efektivan	26,00	17,46
Urbana infrastruktura i pružanje usluga	efektivan	25,00	17,69
GEF – Zaštita kvaliteta vode	efektivan	8,90	8,46
Razvoj i zaštita šuma	efektivan	7,10	3,92
Registracija zemljišta	efektivan	15,00	15,43
Mala komercijalna poljoprivreda	efektivan	12,00	2,23
Poljoprivreda i ruralni razvoj	efektivan	21,00	21,95
Pripremljenost za ptičju gripu	efektivan	5,00	5,43
Cestovna infrastruktura i sigurnost	odobren	25,00	25,97
GEF - Upravljanje Neretvom i Trebišnjicom	odobren	6,00	6,00
GEF - Šumska i planinska zaštićena područja	odobren	3,40	3,40
TOTAL		249,40	194,21

NOVI OKOLIŠNI PROJEKTI

Svjetska banka je odobrila dva granta Fonda za globalni okoliš (GEF) za **Projekat upravljanja Neretvom i Trebišnjicom** i **Projekat šumskih i planinskih zaštićenih područja**.

Cilj granta u iznosu od US\$ 6 miliona za Projekat upravljanja Neretvom i Trebišnjicom je uspostava mehanizma za efikasnu i pravičnu raspodjelu vode između korisnika u slivu Neretve i Trebišnjice na prekograničnom nivou i za jačanje ekosistema i biodiverziteta putem boljeg upravljanja vodnim resursima.

Grant u iznosu od US\$ 3,4 miliona za Projekat šumskih i planinskih zaštićenih područja će pomoći vladi na zaštiti globalno značajnog biodiverziteta u kritičnim šumskim i planinskim ekosistemima. Projekat će takođe pomoći BiH na putu prema EU integracijama kroz podršku za ispunjavanje zahtjeva politike EU vezane za prirodu i biodiverzitet (Natura 2000).

Ove investicije predstavljaju nastavak pomoći Svjetske banke Bosni i Hercegovini da zaštiti i sačuva svoj vrlo raznoliki i bogati krajolik.

BANKA ZNANJA – ANALITIČKI RAD PODRŽAVA STRATEGIJU PARTNERSTVA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Strategija partnerstva sa zemljom (CPS) za BiH koju je Svjetska banka odobrila u decembru 2007. je organizirana u dva stuba koji se međusobno dopunjuju: **stub I** ima za cilj jačanje privrednog rasta pod vođstvom privatnog sektora i približavanje Evropi; a **stub II** je okrenuta poboljšanju kvaliteta vladine potrošnje i pružanja usluga ugroženim kategorijama. Te su oblasti podržane novim zajmovima u ukupnom iznosu od oko US\$ 200 miliona u periodu 2008-2011, kao i sadašnjim portfeljom kojeg čini 15 aktivnih projekata (vidi iznad). Program zajmova se zasniva na analitičkom radu koji čini osnovu aktivnosti koje financira Svjetska banka. Što je još značajnije, od analitičkih i savjetodavnih aktivnosti se očekuje da pruže informacijsku podlogu za dijalog o politikama u nekoliko značajnih područja. Timovi Svjetske banke u partnerstvu sa domaćim vlastima, trenutno provode istraživanja u sljedećim oblastima:

Studija ciljanja socijalne pomoći prema mjerilima imovinskog cenzusa – cilj ove studije je pomoći entitetskim vladama na racionalizaciji njihove potrošnje za socijalnu pomoć. Iako će fokus biti na neboraćkim naknadama, srednjoročno, diskusija o mjerilima imovinskog cenzusa će pomoći vladi u sticanju znanja i izgradnji kapaciteta za racionalizaciju gotovinskih transfera, uključujući i one za borbe. Ova će studija biti završena u septembru 2008.

Ocjena klime za investiranje - Glavna dijagnostička misija obavljena je krajem februara i početkom marta 2008. Glavni nalazi misije su: i) slabosti vaučerski privatiziranih poduzeća; i ii) poslovno okruženje - zakoni povoljniji za poslovanje su doneseni u oba entiteta ali još uvijek ostaju značajne barijere za privlačenje novih investicija. Izvještaj koji pokriva ove probleme je dovršen u junu 2008.

Ekonomski memorandum za zemlju je takođe u pripremi. Memorandum će se fokusirati na konkurentnost izvoznog sektora i sektora koji konkuriira uvozu. Objavlivanje se očekuje početkom 2009.

PROJEKTI U PRIPREMI

Trenutno u pripremi su: **Projekat upravljanja čvrstim otpadom II**, **Projekat razvoja općina** i **Projekat za rehabilitaciju riječnog puta na rijeci Savi**. Za sva tri projekta su predviđeni procjena, pregovori i odobrenje Odbora u narednih 12 mjeseci.